

Ing. Rastislav Pěgřímek, VÚHU, a.s.

Seminář o energetické politice České republiky

Z iniciativy Asociace energetických manažerů (AEM), se dne 28.9.1995 uskutečnil v domě kultury kovoprůmyslu v Praze-Smíchově seminář k energetické politice ČR (dále EP). Semináře se, mimo členů AEM, zúčastnili i vysocí představitelé MPO, MŽP, jakož i výrobců a distributorů všech druhů energií, které reprezentovali generální ředitelé uhelných společností, ČEZ, teplárenské společnosti, rozvodných společností a náměstkové ředitelů Transgazu a Plynárenské rozvodné společnosti.

Obsah a cíle EP, která je zpracována pro časové období do r. 2005, uvedl za nepřítomného náměstka ministra MPO ředitel odboru energetické politiky ing. Brychta. Stručně lze jednotlivé její části charakterizovat takto:

I. Základní nástroje EP

- 1 Energetická legislativa. V období let 1995 - 1996 se předpokládá přijetí Zákona o hospodaření s energií, Atomového zákona, Horního zákona a Zákona o povinných zásobách ropy a ropných produktů. Přitom Zákon o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o výkonu Státní energetické inspekce byl přijat v r. 1994.
- 2 Cenová a daňová politika. Budou odstraňovány existující cenové deformace, bude uplatňována zásada zahrnovat externí ekologické náklady v podobě daní a emisních poplatků do ceny jako nákladovou kategorii.
- 3 Dovozní a vývozní politika. Dovoz paliv a energie bude stát omezovat pouze v případě nebezpečí nekalé soutěže ze strany zahraničních dodavatelů. Vývoz paliv el. energie nebude stát, vzhledem k omezeným surovinovým zdrojům, podporovat.
- 4 Stát se bude v energetickém hospodářství přímo angažovat v podpoře úsporných energetických opatření a snižování vlivů na životní prostředí, v podpoře obnovitelných a druhotných zdrojů energie, v systému správy a dozoru nad jadernou energií a dalších podobných aktivitách. Z hlediska uhelného průmyslu je nejdůležitější jeho angažovanost na vybraných útlumových programech těžby uhlí a uranových rud.
- 5 Podpora energetických úspor, s cílem dosáhnout poklesu energetické náročnosti ekonomik; změnou struktury spotřeby paliv ve prospěch nositelů energie s menším dopadem na životní prostředí a změnou technologií v procesu energetických přeměn. V souvislosti s tím vláda předpokládá zpracování regionální energetické a ekologické politiky v průběhu r. 1996.

II. Základní dlouhodobé cíle EP

1. Zajistit spolehlivé zásobování ekonomiky energií za přijatelné ceny.
 - Podporou konkurence otevřením a liberalizováním trhu energií tak, aby nutil výrobce a distributory ke zvyšování efektivity při těžbě a zpracování paliv, distribuci a přeměně energie.
 - Cenovou a daňovou politiku bude stát ovlivňovat cenovými a daňovými nástroji tak, aby výsledné cenové relace energií odpovídaly přiměřenému zisku a ekonomicky oprávněným nákladům na dovoz, těžbu, výrobu a distribuci jednotlivých forem energie.
 - Diverzifikace zdrojů energie, včetně uzavření dlouhodobých dohod o dodávkách zemního plynu a ropy. Bude uplatňován princip zásobování energií (především ropou a zemním plynem) alespoň ze dvou zdrojů.
2. Minimalizace nepříznivých vlivů výroby, distribuce a spotřeby energie na životní prostředí na úrovni obvyklou ve státech EU, podporou výroby el. energie v kombinovaných zdrojích el. a tepla;

restrukturalizací energetické bilance ve prospěch paliv, jejichž užití má méně nepříznivé důsledky, nárůstem podílu jaderné energie atp.

K dosažení emisních limitů bude orientována těžba a užití uhlí; v souvislosti s uvedením do provozu JE Temelín bude vyvíjen tlak na odstavování dalších bloků uhelných elektráren.

3. Příprava energ. hospodářství ČR ke vstupu do EU po stránce legislativní a technické.

III. Krátkodobé cíle EP

- 1 Dokončení privatizace a restrukturalizace zdrojové části energetického hospodářství s cílem snižování majetkového podílu státu v a.s.
- 2 Restrukturalizace Energetické agentury tak, aby více prosazovala cíle EP, směřující k energetickým úsporám.
- 3 Stanovení regulačního rámce a zřízení regulačního orgánu, s podrobnou legislativní specifikací ještě během roku 1995.
- 4 Omezení produkce škodlivin stávajících velkých zdrojů znečištění v energetice, především omezováním jejich provozu, změnou struktury spotřeby paliv, technologie spalování atp.
- 5 Dokončení základní legislativy a informačního systému v energetice do konce r. 1996 tak, aby byl kompatibilní se systémem používaným v OECD a EU.

IV. Závěr

V závěru je charakterizován cílový stav energetické politiky.

Komentář k EP ČR

Komentář je zpracován současně s EP. Jsou v něm komentována východiska a současné souvislosti jednotlivých cílů a nástrojů EP, i vazby na současný vnitrostátní i zahraniční hospodářský vývoj. Obsahuje predikci budoucího vývoje energetického hospodářství i předpoklady, z nichž tato predikce vychází. Vláda předpokládá, že Komentář bude aktualizován cca ve dvouletých cyklech, na rozdíl od samotné EP, která má dlouhodobou platnost.

Za MŽP přednesl stanovisko ředitel odboru Ing. Brix, který ve vztahu k EP požadoval více konkretizovat, jak dosáhnout cílů státní ekologické politiky. Uvedl, že emise SO₂ oproti r. 1980 poklesly o 42%, je již pozorovatelné zlepšení ovzduší i vod. Zatím však je malý pokles energetické náročnosti.

V následující diskusi vystoupili zástupci všech zúčastněných akciových společností, které se zabývají těžbou, výrobou, užitím, elektrickou energií a její distribucí, tepla a zemního plynu.

Prakticky všechny příspěvky se pozastavovaly nad krátkodobostí a nekonkrétností EP. Protože příspěvky generálních ředitelů všech hnědouhelných společností, t.j. a.s. MUS, SDCH a SUS, jsou ve Zpravodaji uvedeny v plném znění, budou dále charakterizovány nejdůležitější myšlenky z některých zajímavých vystoupení zástupců ostatních společností.

Ing. Hajn, nám. gen. ředitele Transgaz

- EP by měla být zpracována pro dlouhodobější horizont.
- Průměrná cena zemního plynu (ZP) na výstupu prakticky dosahuje ekonomických cen. Ceny pro domácnosti jsou hluboko pod touto cenou a jsou dotovány z výnosů tranzitu. To vede k neprůhlednosti při volbě energie ze strany zákazníků.

Ing. Tomeš, gen. ředitel Teplárenské společnosti

V EP nejsou zohledněny závažné výstupy ze studie do r. 2010, zpracované skupinou pracovníků Energetického komitétu. Z ní mj. vyplývá, že jestliže ve světě činí cena plynu pro průmysl 100 %, u nás to je

60-70%. Z této ceny pro průmysl činí cena pro domácnosti u nás jen 60%, kdežto ve světě to je 200 až 300 % ceny plynu pro průmysl.

Ing. Novotný, ředitel Teplárenského sdružení

- Nástroje EP by měly být v oblasti těžby uhlí, výroby a spotřeby el. energie, tepla, plynu i cen více konkretizovány. Komentář by měl být novelizován podle skutečného vývoje každý rok, nikoliv za 2-3 roky.
- Neexistuje souhrnná databáze výrobků tepla.
- Počet prodejců tepla je cca 7000.

Ing. Karas, gen. ředitel ČEZ

- EP je velmi obecná a deklarativní a připomíná předvolební program.
- Chybí informace, kolik bude stát podpora preferovaných energetických technologií a úspor energie a představa o časových dimenzích.
- Omezení těžby uhlí v současnosti může mít negativní důsledky v budoucnosti.
- V zákoně 222/94 není uveden princip tvorby cen a tarifů.

Ing. Dzida, gen. ředitel OKD

- V OKD se snížila těžba z 19,5 mil t v r. 1989 na předpokládaných 13 mil. t v r. 1995, počet pracovníků z 65 000 na 38 000. V roce 2000 by měla být těžba cca 11 - 11,5 mil. t.
- Neměla by se preferovat tzv. výběrová těžba, neboť ponechané uhelné zásoby jsou prakticky ztracené.
- Závažným nedostatkem EP je absence finančních a časových odhadů.
- Návrh nového Horního zákona je ve vztahu k těžbařům velmi nepříznivý. Například úhrada vytěženého nerostu má činit 50ti násobek dnešního stavu. To by ukončilo existenci hornictví v ČR.

Ing. Tudorkin, Českomoravské doly Kladno

- Ve vztahu k EP r. 1995 postrádá vyhodnocení záměrů EP z r. 1992.
- Návrh nového Horního zákona je naprosto nekompetentní a nekonceptní, je zbytečně zaváděna úplně nová technologie.
- je rušen Institut vyhrazeného nerostu a CHLÚ
- poplatky neúměrně zatěžují podnikatele
- ve vztahu podnikatel - vlastník pozemku je neúměrně preferován vlastník.

V důsledku toho doporučuje odložit definitivní zpracování Horního zákona (HZ) do doby, kdy bude jasno v EP pro mnohem delší období, než jen do r. 2005.

V důsledku legislativních zásahů státu jsou zisky uhelných společností výrazně nižší, než u navazujících spotřebitelů.

Ing. Hrdlička, VÚPEK

- EP je nekonkrétní, není jasné vymezení pozice státu.
- Je nutno počítat s uhlím jako strategickou surovinou.

Závěrem je možno konstatovat, že uspořádání semináře přispělo k lepší informovanosti zainteresovaných společností i všech cca 250 účastníků semináře o obsahu a cílech upřesněné EP.

Z diskuse vyplynula celá řada závažných připomínek a upozornění na úskalí přednesené podoby EP a její možné důsledky. Lze jen doufat, že zpracovatelé z nich pro konečnou verzi vyvodí patřičné závěry.

Shrnutí k semináři o energetické politice České republiky

Z iniciativy asociace energetických manažerů (AEM), se dne 28. 9. 1995 uskutečnil v Praze seminář k "Energetické politice ČR". Semináře se, mimo členů AEM, zúčastnili i vysocí představitelé MPO, MŽP, jakož i výrobci a distributori všech druhů energií, které reprezentovali převážně generální ředitelé společností.

Jednotlivé části návrhu energetické politiky do roku 2005 lze stručně charakterizovat takto:

1. Základní nástroje energetické politiky

- Energetická legislativa
- Cenová a daňová politika
- Dovozní a vývozní politika
- Angažovanost státu
- Podpora energetických úspor

2. Základní dlouhodobé cíle

- Zajistit spolehlivé zásobování ekonomiky energií za přijatelné ceny.
- Minimalizace nepříznivých vlivů na životní prostředí a úroveň obvyklou ve státech EU.
- Příprava energetického hospodářství ke vstupu do EU.

3. Krátkodobé cíle

- Dokončení privatizace a restrukturalizace energetického hospodářství s cílem snižování podílu státu v a.s.
- Restrukturalizace energetické agentury.
- Stanovení regulačního rámce a zřízení regulačního orgánu.
- Omezení produkce škodlivin.
- Dokončení základní legislativy a informačního systému na úrovni v zemích OECD a EU.

Komentář k energetické politice obsahuje východiska i vazby na současný domácí i zahraniční hospodářský vývoj. Obsahuje predikci budoucího vývoje energetického hospodářství i předpoklady z nichž tato predikce vychází. Na rozdíl od samotné energetické politiky, která má dlouhodobější platnost, bude komentář aktualizován cca ve dvouletých cyklech.

K zásadám energetické politiky se vyslovili generální ředitelé všech energetických, plynárenských a uhelných společností v obsáhlé diskuzi. Z ní vyplynula řada připomínek a upozornění na možná úskalí předneseného návrhu, z nichž za nejzávažnější je považována krátkodobost časového horizontu, pro který je energetická politika zpracována.

Tagung über die energetische Politik der Tschechischen Republik

Aus Anlaß der Assoziation energetischer Managers (AEM) fand den 28. 09. 1995 in Prag die "Tagung über die energetische Politik der Tschechischen Republik" statt. An der Tagung nahmen, außer den Mitgliedern von AEM, auch führende Persönlichkeiten der Ministerien für Handel und Umwelt, sowie die Produzenten und Lieferanten aller Energiequellen teil, die überwiegend durch die Generaldirektoren der Aktiengesellschaften vertreten wurden.

Einzelteile des Vorschlages von der energetischen Poilitik bis zum Jahre 2005 sind kurz nachstehend zu charakterisieren:

1 Grundlegende Werkzeuge der energetischen Politik

- Legislative in energetischer Politik
- Preis- und Steuerpolitik
- Import- und Exportpolitik
- Staatsverpflichtung
- Unterstützung den Energieeinsparungen

2 Grundlegende langfristige Ziele

- Sicherstellung einer zuverlässigen Versorgung der Wirtschaft durch Energie unter den annehmbaren Preisen
- Minimalisierung ungünstiger Einflüsse auf die Umwelt und Erreichen des in den EU-Ländern gewöhnlichen Standes
- Vorbereitung der Energiewirtschaft für Beitritt zur EU.

3 Kurzfristige Ziele

- Beendigung der Privatisierung und Restrukturalisierung der Energiewirtschaft mit dem Ziel, einen Staatsanteil in Aktiengesellschaften herabzusetzen
- Restrukturalisierung der energetischen Agentur
- Bestimmung eines Regulationsrahmens und Gründung eines Regulierungsorganes
- Einschränkung von Schadstoffenauftritt
- Abschluß der Arbeiten an der Grundlegislative und einem Informationssystem und Erreichen des Standes der EU-Länder.

Komentar über die energetische Politik beinhaltet Ausgangspunkte und Verbindungen auf die gegenwärtige heimische und ausländische Wirtschaftsentwicklung. Weiter faßt er eine Abschätzung der zukünftigen Entwicklung der Energiewirtschaft um, sowie die Voraussage, woraus diese Abschätzung ausgeht. Im Unterschied zur energetischen Politik allein, die eine langfristifere Gültigkeit hat, wird der Kommentar in den zweijährigen Abständen aktualisiert.

Zu den Prinzipien der energetischen Politik sprachen sich in umfangreicher Diskussion die Generaldirektoren aller Aktiengesellschaften, die auf dem Gebiet der Energie-, Gas-, und Kohlenwirtschaft tätig sind, aus. Aus der Diskussion ergab sich eine ganze Reihe von Bemerkungen und Hinweisen auf mögliche Schwachstelle des unterbreiteten Entwurfes, wobei für wesentlichste die Kurzfristigkeit des Zeithorizonts des Materials gehalten ist.

Seminar to energetical policy of the Czech Republic

From the initiation of association of energetical managers (AEM), it was realized on 28. 9. 1995 in Prague the seminar to the "Energetical policy ČR". The were participated in the seminar except the AEM members also high representatives of MPO, MŽP, as well as produces and distributors of all sorts of energy that was represented mostly by general manages of companies.

Single parts of proposal of energetical policy until 2005 can be briefly characterized like that:

1 Basic appliances of energetical policy

- Energetical legislative
- Price and tax policy
- Import and export policy
- Involving of the state
- Support of energetical savings

2 Basic long tem aims

- To secure the reliable suppling of economy by energy at acceptable prices.
- Minimalization of unfavourable influence to environment and level usual in EU states.
- Preparation of energetical economy for the entry to EU.

3 Short tem aims

- Finishing of privatization and restrukturalization of energetical economy with aim of decreasing the state share in j.s.c.
- Restructuralization of energetical agency.
- Statement of regulation framework and establishing of regulation authority.

- Limitation of production of harmful matters.
- Finishing of basic legislative and information system at level in OECD and EU countries.

Commentary to energetical policy contains the ways out and bounds to present inland and foreign economical development. It contains the prediction of future development of energetical economy and presuppositions from that this prediction comes out. In contradiction to itself energetical policy that has more long term validity the commentary will be modernized circa in two years cycles.

To principles of energetical policy the were expressed the general managers of all energetical, gas and coal companies in extensive discussion. From that it followed out a lot of remarks and notices to possible problems of performed proposal from them as the most significant it is considered the short term of time horizon for that the energetical policy is elaborated.

Рабочее совещание по Энергетической политике Чешской Республики

По инициативе Ассоциации энергетических менеджеров (АЭМ) осуществилось 28 сентября 1995 года в Праге рабочее совещание по теме "Энергетическая политика Чешской Республики". Кроме членов АЭМ в работе совещания участвовали и высшие представители Министерства промышленности и торговли и Министерства охраны жизненной среды, а также продуцентов и дистрибуторов всех видов энергии, главным образом в лице генеральных директоров а/о.

Отдельные части проекта Энергетической политики до 2005 года можно вкратце характеризовать следующим образом:

1 Основные инструменты энергетической политики

- Энергетическое законодательство
- Политика ценообразования и налогообложения
- Политика импорта и экспорта
- Участие государства
- Поддержка экономного использования энергии

2 Основные долгосрочные цели

- Обеспечение надежного энергоснабжения экономики при приемлемых ценах
- Минимизация неблагоприятных влияний на жизненную среду до уровня принятого в странах-членах ЕС
- Подготовка энергетического сектора на вступление в ЕС

3 Кратковременные цели

- Завершение приватизации и структурной перестройки сектора энергетики с целью уменьшения доли участия государства в а/о
- Структурная перестройка Энергетического агентства
- Установление рамок регуляции и учреждение регулирующего органа
- Сокращение выделения вредных веществ
- Доработка фундаментов законодательства и информационной системы до уровня имеющегося в странах-членах ОЭСД и ЕС

В Комментарии к Энергетической политике имеются исходные пункты и связи с имеющимся экономическим развитием в Чешской Республике и в загранице. Комментарий содержит прогноз будущего развития энергетической сферы и предпосылки, на которые прогноз опирается. В отличие от настоящей Энергетической политики, действие которой является более долгосрочным, Комментарий будет подвергаться актуализации в приблизительно двухлетнем цикле.

К принципам Энергетической политики высказали свое мнение генеральные директоры всех энергетических, газовых и угольных компаний в обширной дискуссии. В ее результате вытекает целый ряд замечаний и предупреждений по возможным узким местам представленного проекта документа, в числе которых важнейшей является краткосрочность горизонта времени, для которого Энергетическая политика разработана.

Ing. Oldřich Klimecký, CSc., generální ředitel a.s. MUS
(přednesl výrobní ředitel MUS Ing. J. Bažant)

Příspěvek ze semináře o energetické politice ČR

Projednávaný návrh Energetické politiky ČR je zobecnujícím a vyváženým dokumentem, ke kterému nemám v podstatě připomínky.

Poznámka na poslední straně textu tohoto návrhu o vztahu Energetické politiky, jako vládního dokumentu, a Komentáře k tomuto dokumentu, však není zcela srozumitelná.

Lze ji chápat buď tak, že Komentář představuje nezávaznou podkladovou studii, nebo i tak, že Komentář představuje výklad a konkretizaci vládní politiky pro nejbližší léta.

Bylo by vhodné v tomto smyslu provést potřebné úpravy v textu navrhované Energetické politiky ČR.

Ke zmíněnému Komentáři máme některé výhrady, týkající se nepřesnosti uváděných údajů, vnitřní neprovázanosti různých tvrzení a hlavně z hlediska hnědouhelného hornictví riskantnosti v něm obsažených doporučení.

Je v něm vyjádřen, i když ne zcela jednoznačně, záměr nadále omezovat spotřebu hnědého uhlí v ČR. Výčet souvisejících legislativních a fiskálních prostředků však co do jejich dosahu přesahuje rámec pouhého omezování spotřeby hnědého uhlí a směřuje spíše k úplnému vyřazení hnědého uhlí z užití v energetice. Oproti tomu se uvádí, že i v dlouhodobé perspektivě je nutno počítat s uhlím jako s významným tuzemským zdrojem energie, jehož těžba by měla v roce 2000 dosahovat u hnědého uhlí 50 mil.t. Podle tohoto scénáře by např. a.s. MUS měla dokonce ještě i na přelomu století, navzdory všem navrhovaným restrikcím, dosahovat těžbu odpovídající očekávané úrovni těžby v tomto roce, a v tom právě spatřuji určitý nesoulad.

A teď ještě několik slov o riskantnosti doporučení obsažených v komentáři:

1. S realitou útlumu těžby hnědého uhlí počítáme. Lomy a doly dnešní a.s. MUS snížily během posledních pěti let hrubou těžbu z 36,9 mil.t. na 23,4 mil.t., tedy o více než 36%. Podle poznatků některých prognóz by na konci tohoto století tato těžba měla klesnout na 14 až 16 mil.t., tedy o dalších 32 až 40%. Důsledky výrazného poklesu těžby nebudeme ani v budoucnu zbytečně dramatizovat a budeme je muset racionálně řešit. V zájmu našich akcionářů máme proto v úmyslu přiměřeně k menší těžbě redukovat i těžební kapacity. Nejde přitom o pouhé zastavování některých těžebních provozů, ale i o rozsáhlé likvidace lomu Ležáky, dolu Centrum a úpravny uhlí Herkules. Likvidace těchto kapacit vyžadují uskutečnit komplex-
baňsko-technických, územně-ekologických a sociálně-politických opatření, která jsou finančně velice náročná. Protože jde o kroky nezvratné a s dalekosáhlými důsledky, musíme dříve než je podnikneme požádat o jednoznačnější a závaznější formulování některých návrhů na způsob řešení souvisejících problémů v projednávaném dokumentu.

Vycházíme z toho, že v našich podmínkách nelze problém přebytečných těžebních kapacit, zejména v případě lomů, řešit jinak, než jejich likvidací. Jiné řešení, jako je např. nižší časové využití kapacit, respektive konzervace zařízení, nepřichází vzhledem k ekonomickým, respektive územně-ekologickým požadavkům odstranit po ukončení těžby následky báňské činnosti zasypaním, nebo zatopením zbytkové jámy, vůbec v úvahu. Kdyby pak kdykoliv v budoucnu vznikla potřeba přikročit znovu k exploataci zásob likvidovaného lomu, pak by bylo i v nejlepším případě nutno uskutečnit novou otvorku, která by vzhledem k rozsáhlým souvisejícím investicím a omezeným zbytkovým zásobám pravděpodobně nebyla ekonomicky efektivní. Pokud by dilema rozhodování o rozsahu likvidace těžebních kapacit vyplývalo z nedostatečné konkurenceschopnosti hnědého uhlí, dokázali bychom sami najít řešení. V daném případě však jde o dilema vyplývající z nedostatečného vymezení doby a rozsahu intervence, kterou stát hodlá uskutečnit ve prospěch jiných energií.

2. Máme obavy, aby i státem poskytovaná podpora substitucí levného tuzemského hnědého uhlí drahým dováženým zemním plynem, nevedla místo k rychlému ozdravení životního prostředí k předčasnému a nadměrnému omezení těžební kapacity uhelného hornictví, kterou bychom pak v budoucnu mohli postrádat. Uvažované zvýšení dovozu zemního plynu ze současných cca 7 mld. m³ do roku 2000 na cca 10, do roku 2005 na cca 12 a do roku 2010 na 14 mld. m³ se jeví z hlediska ekologického do určité míry jako žádoucí, z hlediska technického jako uskutečnitelné, ale z hlediska ekonomického působí určité pochybnosti (negativní vlivy dovozu zemního plynu na obchodní a platební bilanci ČR a na růst nákladů výroby).

Nemohu souhlasit ani s tvrzením na straně 53 Komentáře, že ceny uhlí dosud neobsahují v plné výši všechny externality spojené s těžbou uhlí. O rozsáhlých finančních rezervách pro sanace a rekultivace, které se tvoří podle ustanovení Horního zákona na vrub nákladů těžby a z nichž mají být financovány i výdaje na zahlazování historických následků báňské činnosti, zde není ani zmínka. Protože ceny hnědého uhlí jsou objektivně schopné uhradit veškeré náklady těžby včetně výdajů na zahlazování následků báňské činnosti, mají

se ve smyslu obsahu strany 54 Komentáře stát daně a poplatky, zejména pak uhlíková daň, prostředkem tlaku na růst nákladů těžby a tím i cen hnědého uhlí.

Státní intervence by sice mohly společně s řadou neřešených problémů hornictví omezit konkurenceschopnost hnědého uhlí a urychlením procesu likvidace těžebních kapacit si pak vynutit i uvažované zvýšení dovozu zemního plynu. To by si ovšem vyžádalo předčasně ukončit těžbu na 3 lomech, mj. pravděpodobně i na lomu Čs. armády, který by si tak ještě před vytěžením jeho zásob a dokončením tvorby finanční rezervy vyžádal výdaje v částce asi 8 mld. Kč na sanaci a rekultivaci, nehledě již k jiným potřebám, jako jsou např. investice do náhradních pracovních míst pro cca 2 500 zaměstnanců tohoto lomu.

3. Určité obavy vzbuzuje i liberalizace dovozů energií, která by mohla v budoucnu vyvolat v hnědouhelném hornictví značné problémy. Protože ČEZ v nedávné době velice podrobně vysvětlily svůj postoj, není nutno se s touto problematikou zabývat detailně a omezím se proto pouze na krátkou poznámku. Chtěl bych varovat před nadměrným optimismem našich dovozců tzv. levné elektřiny.

Např. dovoz elektřiny v rozsahu 4 až 5 TWh ročně by znamenal odstavení 1000 MW instalovaného výkonu a uzavření jednoho lomu s roční kapacitou 4 až 5 mil. t hnědého uhlí.

Při posuzování tohoto problému doporučujeme proto vzít v úvahu, že likvidace průměrného lomu vyžaduje vynaložit na sanaci a rekultivaci devastovaných pozemků částku 3 až 4 mld. Kč a investice potřebné ke vzniku náhradních pracovních míst v rozsahu asi 3 mld. Kč.

4. Státní energetická politika by měla zaujmout jednoznačnější postoj i k řadě otevřených problémů financování útlumu těžby. Právně nesou břemeno financování útlumu těžby akciové společnosti, a to i v případě, kdy podstatná část závazků hradit výdaje za sanaci a rekultivaci v dobývacím prostoru vznikla dávno před jejich vznikem a kdy jim pak krátce po jejich vzniku státní zásah znemožnil pokračovat v těžbě zásob převzatého dobývacího prostoru (tak tomu bylo při vyhlášení územních limitů pro provozované lomy). Rozsah výdajů na sanaci a rekultivaci je v podstatě fixní povahy, takže čím větší množství uhlí v minulosti vytěžil stát a čím je menší zbývající množství uhlí vytěžitelné akciovou společností, tím závažnější jsou i finanční důsledky omezování těžby. Není přitom podstatné, zda k omezování těžby dochází bezprostředními zásahy státu do podnikatelských záměrů, jak tomu bylo při vyhlášení závazných územních limitů, nebo zda k němu dochází prostřednictvím trhu, jak by tomu bylo v případě zavedení navrhovaných daní a poplatků.

Současná úprava účasti státu na financování útlumu těžby vládním usnesením 691/92 je právně nezávazná. Pravidlo, že k financování sanací a rekultivací devastovaných pozemků se mají přednostně použít volné zdroje akciové společnosti, může snížením její konkurenceschopnosti vyvolat řetězovou reakci v procesu likvidace těžebních lokalit a vést až k ekonomickému propadu příslušné společnosti. Ani pro případ, že akciová společnost plně vyčerpá své zdroje, však neexistuje záruka, že stát uhradí zbývající výdaje na sanaci a rekultivaci devastovaných pozemků. Ku škodě věci navrhovaný Horní zákon související vztahy státu a důlních akciových společností neřeší, ačkoliv podobné vztahy státu a provozovatelů jaderných zařízení jsou rozumně upraveny v navrhovaném Atomovém zákonu.

Ing. Vratislav Vajnar, generální ředitel a.s.SD Chomutov

Příspěvek ze semináře o energetické politice ČR

Vážený pane předsedo, dámy a pánové,

diskutujeme nad návrhem energetické politiky ČR. Je to potřebné a přinese to do našich řad jistě uspokojení, když připomínky, které zde zazněly, budou podnětem ke změnám či doplnkům předkládaných materiálů.

Energetická politika ČR je zpracována na dobu 10 let. Obnova komentáře pak bude realizována ve 2 - 3 letých obdobích. Z pohledu těžby uhlí se z energetické politiky dále dozvídám, že vláda bude podporovat substituci uhlí jinými nositeli energie, tzn. plynými, případně kapalnými palivy, substituci uhlí koksem, propan butanem, případně elektřinou. Předpokládá se však, že 50 % celkové energie bude zajišťovat uhlí. V případě, že se lze opřít o prognózy vývoje spotřeby energie v ČR, je to informace dostatečná a lze tomuto vývoji přizpůsobit útlum i investiční výstavbu. Ovšem signály i fakta o předčasném naplnění prognóz spotřeby energie o několik let dříve jistě varují nejen výrobce energie, distributory, těžaře či konzumenty, ale především ty, jenž zpracovávají studie energetické spotřeby do blízké či pozdější budoucnosti.

Vždyť současné, ne příliš zdařilé prognózy, posouvají uvažovaný celkový procentuální podíl účasti té či oné energie do špičkových hodnot, na které nemusí být producenti včas připraveni.

Uvedu příklad vývojových změn na jednom z dolů naší společnosti SD a.s. - Doly Nástup Tušimice. Na Dolech Nástup Tušimice poklesly těžby uhlí mezi roky 1989 - 1994, tedy za 5-6 let, o 5,6 mil. tun, což je zhruba 30 %. Těmto menším odbytovým požadavkům byla přizpůsobena i těžba skryvky vzhledem k optimálnímu předstihu před těžbou uhlí. Úměrně k současným těžbám kolem 13,5 mil. tun byly přizpůsobeny i stavy pracovníků, rozsah obslužných provozů a techniky.

Očekávané těžby uhlí na DNT jsou však v letech 1995 a 1996 zřejmě vyšší. Samozřejmě, že důl dokáže požadavky odběratelů splnit. Nejvyšším problémem je však obrovská nerovnoměrnost odbytu uhlí, která se začala projevovat již v roce 1994.

Kam asi směřuje vývoj:

- v roce 1993 klesla měsíční odbytová těžba na DNT pod 1 mil. tun pouze v jednom měsíci, v roce 1994 klesla těžba pod 1 mil. tun již během 5 měsíců.
- rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší měsíční odbytovou těžbou je 226 %. Konkrétně se jedná o letošní leden (1675 tis. tun) a letošní červenec (740 tis. tun).
- rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší denní odbytovou těžbou v jednom měsíci je 257 %. Konkrétně se jedná o letošní 6. srpen (15 747 tun) a 30. srpen (40 461 tun).

Tato čísla uvádím pro názornost, jaké nerovnoměrné nároky na lidské a těžební kapacity si těžba uhlí vyžaduje, včetně dopadů do ekonomiky dolů.

Velmi nepříznivě na celou problematiku velkých rozdílů mezi letními a zimními odbytovými těžbami uhlí též působí zmenšující se plochy skládek uhlí na elektrárnách. To jistě souvisí s potřebnými plochami investiční výstavby odsíření, ale trend by měl být zcela opačný.

V současné době je stav nerovnoměrných těžeb umocňován problémy s nedostatkem železničních vozů VSA a WAP. České dráhy by neměly zůstat v energetické politice stranou a je nutné, aby vnesly do přístavby vagonů jasnou koncepci.

Považuji za velice důležité, že těžební společnosti spolu s ČEZ připravují smlouvy o dodávkách paliva zcela konkrétně do roku 2000. Báňský rozvoj dolů musí mít několikaletý předstih před vlastní dodávkou uhlí. Proto druhý časový horizont, kam budou směřovat následná jednání mezi ČEZ a těžebními společnostmi, se bude zřejmě dotýkat roku 2015. Rád bych proto vyslovil přesvědčení, že vykrytí prostoru současně zpracovanou energetickou politikou ČR do roku 2005 bude v dohledné době rozšířeno o vzdálenější budoucnost.

Dámy a pánové,

chtěl bych ještě v krátkosti upozornit na to, kam až může vést pojem útlumu dolů.

VŠB - tech. univerzita Ostrava zaznamenala značný nárůst posluchačů. Početní stavy studentů jsou téměř na hranici kapacity školy. Bohužel, těžební průmysl je mladými lidmi (ale i jejich rodiči) vnímán jako historicky odsouzený k zániku.

Na hornicko-geologické fakultě v oboru lomové dobývání nerostů zahajovalo studium I. ročníku každým rokem kolem 25 žáků. V letošním roce jen 4 a pro příští rok se nepodařilo získat zatím žádného.

Na strojní fakultě v oboru povrchové dobývací stroje je situace ještě horší. V loňském, letošním i příštím roce se nepodařilo získat pro tento studijní směr žádného studenta.

Samozřejmě, tuto situaci musí řešit především těžební společnosti. Přesvědčit mladé lidi o dlouhodobé perspektivě těžby uhlí, znamená přestat hovořit o útlumu těžeb, ale naopak začít zdůrazňovat stabilizaci tohoto odvětví.

Jsem přesvědčen, že je to ku prospěchu nás všech.

Ing. Jiří Mutinský, generální ředitel a.s. Sokolovská uhelná

Příspěvek ze semináře o energetické politice ČR

Ve svém diskusním příspěvku bych chtěl vyslovit názor k tvorbě Energetické politiky České republiky a glosovat postup prací na tomto dokumentu, a to z poněkud specifických hledisek Sokolovské uhelné akciové společnosti.

Naše společnost, založená v průběhu restrukturalizace a deetatizace uhelného průmyslu k 1.1.1994, je silně a členitě zakotvena v palivové a energetické základně České republiky. Těží, zpracovává a přepravuje hnědé uhlí, převážně s nízkým obsahem síry, vyrábí svítiplyn spolu s řadou vedlejších kapalných a plyných produktů chemicko-palivářského charakteru, produkuje elektrickou energii a teplo v kombinovaném cyklu, vyrábí zušlechťená paliva jako brikety a multiprach a vedle řady dalších minoritních výrob ve značném rozsahu pracuje v oblasti rekultivace a revitalizace pozemků dotčených těžbou uhlí. Zároveň je však i významným spotřebitelem různých druhů paliv a energií.

Specifické a velmi komplikované otázky těžby, zpracování a odbytu hnědé uhlí a jejich vztah k energetické politice České republiky, byly jádrem diskusních příspěvků mých vážených kolegů ze Severočeských dolů a.s. Chomutov a z Mostecké uhelné společnosti. Tím byla pokryta i část problematiky naší společnosti, která reprezentuje zhruba pětinu celostátní těžby hnědé uhlí.

Vzhledem k tomu, že na rozdíl od našich sesterských společností, zpracováváme značnou část vlastní těžby uhlí přímo v místě na ušlechtilá paliva a energie, byli jsme vedle všeobecného útlumu uplatnění uhlí v palivoenergetické základně ČR postaveni před obtížné kroky rozhodovacích procesů o úpravě struktury společnosti a to v době, kdy zásady energetické politiky ČR nebyly precizně zformulovány a ani ostatní nutné a nepominutelné podmínky, potřebné ke kvalifikovanému rozhodování, neposkytovaly relevantní informace či oporu.

Prvním mimořádně závažným faktorem, komplikujícím naše rozhodování, bylo všeobecné a bezvýhradné přijetí politického normalizačního opatření bývalé exekutivy republiky z roku 1972 o likvidaci svítiplynové soustavy a jejího nahrazení zemním plynem ze systému tranzitních plynovodů z tehdejšího Sovětského svazu, a to v termínu, který byl oproti původním předpokladům výrazně zkrácen (2001 na 1996). Během let byla vypracována řada variant, kterými bylo možno ze strany tehdejšího státního podniku Palivový kombinát Vřesová na daný fakt reagovat. Toto zkrácení se stalo pro další existenci podniku rozhodující. Jako absolutně neperspektivní se jevila varianta totálního ústupu od zpracování uhlí k prosté těžbě a její minimalizace či dokonce k postupnému zániku, a to již ve střednědobém časovém horizontu. Řada variant se z tehdejších i dnešních pozic jevila z různých důvodů jako nezvládnutelná. Poměrně pozdě, a ne dost průhledně, signalizoval vývoj trhu i ekonomiky neprůchodnost variant použití upraveného svítiplynu jako syntézního plynu pro výrobu metanolu, náhradního zemního plynu, či kombinaci obou procesů. Od počátku se po mnoha stránkách jevila jako příznivá alternativa kombinované výroby elektrické energie v paroplynovém cyklu, zpracováním svítiplynu vyrobeného uhlí, která kladla minimální nároky na přestavbu dosud provozovaných technologií a znamenala technicky schůdné a ekologicky přijatelné řešení.

V daném momentu jsme nejtěživěji pocítili absenci použitelné Státní energetické politiky, ať už šlo o ČSFR nebo později ČR. Nejzávažnější obtíže plynuly:

- z neprůhlednosti transformačních a odstátňovacích procesů v rámci palivové a energetické základny ČR
- z nejasného vývoje na trhu elektrické energie a tepla včetně nedostatku signálů pro vývoj exportní a importní politiky v oblasti paliv a energetiky, a to před i po rozdělení ČSFR
- z neodhadnutelného vývoje procesu uvolňování a deregulace cen paliv a energií, včetně průvodních interaktivních procesů.

V této situaci nám byla odepřena pomoc v získání úvěru i pouhého poskytnutí garance státu. Měli jsme pouze morální podporu menší části nekonzolidované státní exekutivy, některých partnerských organizací a určité části vědeckého a technického fóra v tuzemsku i v zahraničí. Není dost času ani prostoru vylicit třeba jen klíčové peripetie tohoto vývoje a postupu.

Nyní aktuálně stojíme před zahájením zkušebního provozu první etapy paroplynové elektrárny o hrubém instalovaném výkonu 200 MW_e, a výstavba další etapy o stejném výkonu 200 MW_e úspěšně pokračuje s předpokladem zahájení zkušebního provozu v polovině příštího roku. Vzhledem k tomu, že výstavba po složitém a dlouhém schvalovacím a posuzovacím řízení začala v polovině roku 1993, jedná se nesporně o rekordně krátkou dobu realizace daného výkonu. Souběžně s vlastním zajištěním zdroje byly řešeny i otázky dalšího zvýšení odběrů tepelné energie pro technologické potřeby i regionální zásobování východní části okresu

Sokolov a střední a severní části okresu Karlovy Vary. Odběry tepla jsou zčásti již provozovány (Karlovy Vary, Chodov, Vintířov, Nové Sedlo) a zčásti připravované (Nejdek).

Nově vybudovaný kombinovaný paroplynový zdroj svým výkonem i charakterem, umožňujícím zvýšení dodávek elektrické energie ve špičkách energetické spotřeby, je významným příspěvkem ke kompenzaci nepříznivého vývoje proporcí v elektroenergetické soustavě ČR. Technická skladba a řešení nového zdroje je minimálně na evropské špičkové úrovni.

Je určitým paradoxem, že tato zhruba pětimiliardová investice byla budována v systému (inaktivní) energetické politiky s tím, že celé riziko musela převzít nově zakládaná akciová společnost, na kterou v rámci restrukturalizace uhelného průmyslu, jeho odstátnění a v rámci vývoje daňové a finanční politiky i ostatní legislativy, byla a jsou vkládána další břemena.

Domnívám se, že včasná existence a aplikace energetické politiky ČR mohla zabránit netržnímu a nesystémovému opatření dotace 6,1 mld Kč pro rekonstrukce individuálních otopů. Toto opatření bylo nepochybně dobře míněno, ale pro trh i občany vyslalo zavádějící signál.

Věřím, že brzké přijetí dokumentu Energetická politika ČR a jeho periodická aktualizace, spolu s dopracováním dalších zákonných a nižších norem v oblasti paliv a energetiky, přinese potřebnou stabilitu do odvětví, které ve prospěch rozvoje státu musí pracovat s vyhraněnou perspektivou 10 až 20 let a od něhož je požadována všestranná pružnost, spolehlivost i vysoká úroveň kvality služeb. Existenci formalizovaného vydání dokumentu Energetické politiky, jako faktor pro reálný vývoj nepřeceňuji, ale pokládám ho za nutný projev vůle státu, jeho zákonodárných složek i exekutivy, pozitivně ovlivňovat podnikání v oblasti palivoenergetické základny s taktickým i strategickým dopadem na všechny sféry činnosti státní i nadstátní integrace.

V rámci tohoto semináře by bylo možné diskutovat o celé řadě dalších témat, včetně privatizace a snižování majetkového podílu státu, ale jak už jsem se v úvodu zmínil, předpokládám, že se jich dotknou další přednášející. Věřím, že se tento dokument stane předmětem diskuse o počtu "politik" potřebných i nepotřebných. Domnívám se, že v tomto případě nejde ani tak o název, ale o jeho obsah, který pro makroekonomický pohled na naše hospodaření je potřebný.